

УДК 32.327

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.45.13>

МОЛОДІЖНІ РАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Ірина Єрмоленко

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
філософський факультет, кафедра політичних наук
вул. Володимирська, 60, 02000, м. Київ, Україна*

Молодь є основним стратегічним ресурсом будь-якої країни. Саме формування ефективної молодіжної політики здатне забезпечити максимальну самореалізацію молодого покоління, особливо у сьогоденних умовах. У статті обґрунтовується теза про те, що молодіжні ради як консультативно-дорадчі органи є важливим елементом молодіжного голосу та інструментом формування і реалізації молодіжної політики в Україні. Автор розглядає особливості формування молодіжних рад та їх роль у здійсненні молодіжної політики. Зазначається, що практика створення молодіжних рад є для України досить новою і тому викликає певні питання та складнощі. Сьогодні Україна проходить шлях складних трансформаційних процесів. Саме молодіжні ради об'єднують у собі активну, свідому та цілеспрямовану молодь, яка може запропонувати нові шляхи розвитку громади та забезпечити системну, прозору та дієву молодіжну політику. Детально описано важливість молоді, як соціальної категорії суспільства, що формуватиме порядок денний у майбутньому. Визначено, що саме створення та функціонування молодіжних рад є одним з найпріоритетніших способів залучення молодого покоління до формування, реалізації та оцінки молодіжної політики. Дієва молодіжна політика може бути лише у разі безпосередньої участі молоді у її формуванні, шляхом врахування позиції молоді під час прийняття рішень та залучення до її реалізації. Те, наскільки молодіжні ради зможуть бути реальним інструментом демократії та впливати на прийняття рішень стосовно молодіжної політики у громаді чи області і буде маркером їх спроможності бути ефективними. Молодіжні ради є важливим елементом молодіжної політики загалом, бо процес активної молодіжної участі – це важливий механізм впливу молоді на розвиток громади та задоволення власних потреб та інтересів. З огляду на аналіз сутності та функцій молодіжних рад, визначено низку позицій, що можуть сприяти їх дієвості та ефективності.

Ключові слова: молодь, державна молодіжна політика, молодіжна політика, інститути громадянського суспільства, молодіжні ради, участь молоді, територіальна громада.

Вступ. Актуальність. У наш час формування та реалізація ефективної молодіжної політики має важливе теоретичне і практичне значення. Розробка основ молодіжної політики є важливим завданням не лише в межах кожної конкретної країни, але і для міжнародних співтовариств. Саме молоде покоління є головним стратегічним ресурсом, який буде формувати порядок денний майбутнього. Заходи, вжиті державами в цьому напрямку, покликані впливати на соціально-економічний і культурний розвиток країн, зміцнюючи рівень національної і міжнародної безпеки, підвищуючи добробут населення загалом і молоді зокрема, забезпечуючи стабільність держав та їх динамічний розвиток. Більше того, це є одним із важливих напрямів гуманітарних досліджень як профільного, так і міждисциплінарного характеру. Насамперед варто звернути увагу на суттєве збільшення кількості подібних робіт, що засвідчує факт зростання інтересу до цієї проблеми. Не останню роль у цьому відіграють молодіжні ради, що є своєрідним інструментом молодіжного

«голосу». Практика створення подібних органів триває не так давно, але вже має істотні результати, адже дозволяє перетворити молодь з об'єкта молодіжної політики на її суб'єкта та дозволити молодому поколінню брати участь у вирішенні питань щодо формування та реалізації молодіжної політики. Дослідження даного питання має не аби яке значення, враховуючи ті трансформаційні процеси, що зараз мають місце в Україні.

Метою дослідження є визначення ролі молодіжної ради як інструменту молодіжної політики в Україні.

У дослідженні застосовані методи дослідження: системний, структурно-функціональний, синтезу та узагальнення та інші, які дозволили комплексно та всебічно дослідити проблемні питання досліджуваної теми.

Аналіз літератури та наявних підходів до вивчення предмету дослідження. У працях зарубіжних та вітчизняних дослідників напрацьовано ґрунтовний доробок з проблеми формування та реалізації молодіжної політики. Серед дослідників, що вивчають актуальні питання молодіжної політики у світовій практиці можна виокремити: А. Счізеротто та Г. Гаспероні, які приділяли багато уваги вивченню ефективних інструментів реалізації молодіжної політики; А.-М. Сербан, Т. Барбер, що досліджували необхідність залучення самої молоді до процесів формування молодіжної політики. Такі українські науковці як О. Каретна, Г. Смокова, В. Головенько зосереджувалися на питаннях механізмів формування та втілення молодіжної політики. Історичні особливості молодіжного розвитку та процеси виокремлення молодіжної політики як окремої складової публічної політики можна прослідкувати у працях Е. Лібанової та І. Ткачук. Варто зазначити про низку нормативно-правових актів, у тому числі й міжнародних, які регулюють сферу молодіжної політики загалом, серед них: Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті, Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні, Закон України Про основні засади молодіжної політики та інші. Проте, питання важливості молодіжних рад як ефективних інструментів у молодіжній політиці мало досліджене, окремі аспекти потребують вивчення.

Результати дослідження.

Молодь як соціальна група. Молодь є складний, комплексний і багатоаспектний феномен суспільного життя дослідженням якого займаються в рамках різноманітних наукових підходів: економічного, соціального, культурологічного, політичного тощо. Появу понять «молодіжна політика» та «державна молодіжна політика» у науковому обігу низка зарубіжних та українських вчених пов'язує із соціально-економічними змінами ХХ століття та відповідно, посиленням ролі молоді у соціальному прогресі. Саме 50–60 роках минулого століття молодь почала виокремлюватися як самостійна соціальна група [6, с. 137–142]. Процеси демократизації, які активно відбувалися серед європейських країн після Другої світової війни стимулювали появу таких особливостей молодіжної групи як «мобільність, динамізм, романтизм, потяг до нового прогресивного життя» [1, с. 20]. А вже у 70-х роках ХХ століття молодіжна політика стає самостійним напрямом державної політики у більшості розвинутих країн світу. Це знаходило свій вияв у різноманітних законах, програмах, що пов'язані з реалізацією прав молоді, насамперед, у сфері освіти чи працевлаштування.

Сучасна молодь є важливим ресурсом будь-якого суспільства й важливим фактором соціально-економічного розвитку країни її творчим та потужним ресурсом. При цьому саме молодь є недостатньо захищеною частиною населення й потребує певних правових, організаційних та економічних умов для своєї самореалізації. Адже за сприятливих умов саме молодь є найбільш активною соціальною групою, а відповідно може виступати ініціатором

та реалізатором державної політики. Тому саме молодіжна політика є невід’ємним атрибутом сучасного суспільства, що відображає місце молоді у ньому.

Молодіжні ради у системі молодіжної політики. Останнім часом, інститути громадянського суспільства у нашій державі почали доволі стрімко розвиватися, але з іншого – показник саме участі молоді у громадах є невисоким. Різноманітні молодіжні громадські організації так чи інакше сприяють розвитку молодіжної активності, проте, як правило, вони тісно не співпрацюють з місцевими органами влади.

У процесі формування та реалізації молодіжної політики доцільно приділити увагу саме її інструментам. Останніми роками в Україні набуває популярності створення Молодіжних рад. Варто зазначити, що при правильній організації вони дійсно можуть бути ефективними інструментами і дозволять залучити до процесу формування молодіжної політики саму молодь. Інструменти формування та реалізації молодіжної політики стосуються таких сфер як громадянська залученість та участь – створення відповідних консультативно-дорадчих органів, національно-патріотичного виховання, підвищення участі молоді у громадському житті та прийнятті відповідних рішень.

Для залучення молоді до участі в ухваленні рішень, що стосуються них безпосередньо та здійснення контролю за їх виконанням на регіональних рівнях існують різноманітні консультативно-дорадчі органи, громадські ради з питань молодіжної політики, органи молодіжного та студентського самоврядування. Діяльність таких органів регулюється Типовим положенням про молодіжні консультативно-дорадчі органи, затвердженим постановою Кабінету міністрів України. У ньому зазначається, що окремим завданням молодіжної ради є сприяння участі молоді у процесі розробки й ухвалення рішень з питань молодіжної політики, подання власних пропозицій та сприяння узгодженості дій місцевої влади та у вирішенні питань, що пов’язані з життям молоді [4].

Забезпечення дієвої участі молоді у вирішенні місцевих чи регіональних справ потребує врахування соціальних, економічних та культурних змін, які відбуваються у кожній громаді. У свою чергу це потребує наявності постійної представницької структури. Такі утворення у кожній країні мають свою назву: «молодіжні парламенти», «молодіжні комітети», «молодіжні ради» тощо. Відповідно до Закону України «Про основні засади молодіжної політики», молодіжна рада – це молодіжний консультативно-дорадчий орган, що може утворюватися при Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування з метою залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях [2].

У сучасних умовах велика увага приділяється розвитку молодіжної політики на рівні територіальних громад. Оскільки обґрунтована політика формується на основі даних у яких відображається становище молоді, її прагнення, потреби та проблеми у конкретних селах та містах. Стратегія молодіжної політики на місцях передбачає застосування всіх наявних ресурсів. Відповідно, напрями роботи з молоддю повинні формуватися зважаючи на її потреби та інтереси у кожній конкретній громаді. Незважаючи на те, що Україна здійснила ряд важливих кроків щодо реформування молодіжної політики, це є лише початком розбудови державної системи молодіжної роботи [3, с. 36]. Саме молодіжна участь – це та можливість впливати на питання, що стосуються безпосередньо молодих людей. Оскільки саме активна участь молоді є основою розвитку громадянського суспільства та передбачає: дієве самоуправління, розвиток молодіжної інфраструктури (молодіжні простори та молодіжні центри); розвиток молодіжного лідерства; навчання молоді демократичним правам та свободам.

Головна мета молодіжної участі обумовлюється пріоритетами молоді, в порівнянні з іншими формуваннями населення, в критеріях готовності ризикувати в середовищі невідомості, простіше пристосуватися до швидких змін формування, бути динамічними, і, що, безперечно важливо, – значно інноваційними. Тому заохочення інноваційного потенціалу молоді є основним інструментом суспільно-політичного, та економічного прогресу, що однозначно, має братися до свідомості, при створенні державної, молодіжної політики і повніше інтегруватися в практику молодіжної діяльності.

Специфіка функціонування молодіжних рад. Члени молодіжної ради можуть обиратися до їх складу шляхом виборів або ж призначатися. Учасники можуть бути незалежними чи представниками різноманітних громадських організацій та політичних партій. В ідеалі, з метою забезпечення участі у роботі таких комітетів представників всіх груп населення, їх склад повинен відображати соціальну структуру місцевої громади [5, с. 29]. Наявність подібного утворення має переваги не лише для молоді, яка стає суб'єктом прийняття певних рішень, але і для місцевих органів влади, які можуть, які на основі цього зможуть приймати більш актуальні рішення, що будуть орієнтовані на вирішення проблем, що наявні у громаді. З іншого боку, молоді люди зможуть дивитися на це з іншої сторони та роботи свій вклад у розвиток регіону.

Молодіжні ради, як консультативно-дорадчі органи виконують ряд функцій, серед яких можемо виокремити наступні [2]:

- сприяють реалізації права молоді на участь у формуванні та реалізації молодіжної політики;
- формують та надають пропозиції висновки чи рекомендації з питань формування чи реалізації молодіжної політики;
- спільно з іншими громадськими об'єднаннями розробляє пропозиції щодо пріоритетів молодіжної політики на регіональному чи місцевому рівнях;
- здійснює моніторинг та оцінку молодіжної політики;
- бере участь у розробленні проектів нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію молодіжної політики тощо.

Створення дієвого дорадчо-консультативного органу, тобто молодіжної ради, може слугувати ефективним механізмом комунікації молоді з місцевою владою та активного залучення молодого покоління до участі у житті громади. Оскільки учасники молодіжної ради можуть надавати рекомендації власні рекомендації, розробляти проекти, а також брати участь у засіданнях профільних робочих груп. Кроками до реалізації може слугувати розробка стратегії участі молоді у роботі органів місцевого самоврядування, визначити пріоритетні напрямки роботи, сформувати склад учасників та налагодити ефективну комунікацію та співпрацю [7, с. 28]. Таким чином, можна створити інституційну одиницю в ОТГ для здійснення ефективного діалогу молоді з владою і налагодження співпраці між ними.

Не менш важливим фактором на шляху до створення дійсно ефективних молодіжних рад є навчання молодого покоління, зокрема засобами неформальної освіти. Особливо це має значення, коли процес формування і налагодження роботи молодіжної ради відбувається вперше, а це потребує певної підготовки та розуміння процесу. Насамперед, для молоді важливо з'ясувати систему роботи органів місцевого самоврядування, навчитися правильно застосовувати засоби впливу на місцеву владу. Окрім цього, не менш важливим буде навчити молоде покоління розбиратися з процесами публічного прийняття рішень, юридичними особливостями роботи молодіжних рад та напрацювати

навички адвокації і ведення переговорів. Саме для цього зараз активно проводяться різноманітні тренінги та воркшопи, нерідко за підтримки іноземних партнерів, аби передати цей досвід молоді.

Висновки. Таким чином, Молодіжні ради як консультативно-дорадчі органи є важливим елементом налагодження діалогу між місцевою влади та молодого покоління. З їх допомогою можна забезпечити повноцінне партнерство на всіх етапах формування та реалізації молодіжної політики, а також її подальшої оцінки. Цей орган має важливе значення у першу чергу як можливість представництва інтересів молоді у громадах. При цьому, надзвичайно важливим є сформувати поняття «участь молоді» у самого молодого покоління, оскільки будь-яка молодіжна рада повинна знати коло своїх можливостей та принципи діяльності. Молодіжна рада – це, в першу чергу, можливість впливати на рішення сільської чи міської ради, в межах своїх компетенцій вона сама може ініціювати та розробляти певні пропозиції, а по-друге, це є можливість контролю та оцінки діяльності органів місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики. Без підтримки та належної комунікації з молодим поколінням буде складно зрозуміти їх потреби. Молодіжні ради – це, насамперед, важливі умови інтелектуального, фізичного та творчого розвитку молодого покоління, їх самореалізація як і у власних інтересах, так і на користь громади. Як ми можемо бачити, навіть на локальному рівні, за умови раціонального підходу, участь молоді може надати ресурс для розвитку громади в цілому.

Список використаної літератури

1. Головатий М. Ф. Соціологія молоді: курс лекцій. К. : МАУП, 2006. 304 с.
2. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021 № 1414-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 05.12.2022)
3. Комарова Н. М., Пеша І. В. Вивчення становища молоді Київської області з метою формування обґрунтованої молодіжної політики: звіт за результатами дослідження. Київ, 2017. 77 с.
4. Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.12.2022)
5. Скажи своє слово! Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті / пер. з англ. ВМГО «Клуб міжнародного співробітництва «Мандри»». Біла Церква : «Час змін інформ», 2016. 142 с.
6. Смокова Г. Державна молодіжна політика в Україні: поняття та сутність. *Європейський правовий і політичний дискурс*. 2019. Вип. 6. №5. С. 137–142. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-5/21.pdf> (дата звернення: 01.12.2022)
7. Ткачук Ю., Репицький Т. Активізація молоді та залучення до діяльності з розвитку громад. Практичний посібник для місцевої влади. Київ, 2019. 52 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/405/Youth_Engagement_Practices.pdf (дата звернення: 07.12.2022)

YOUTH COUNCILS AS A TOOL FOR THE FORMATION AND IMPLEMENTATION OF YOUTH POLICY IN UKRAINE

Iryna Yermolenko

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Faculty of Philosophy, Department of Political Sciences
Volodymyrska str., 60, 02000, Kyiv, Ukraine*

Youth is the main strategic resource of any country. It is the formation of an effective youth policy that can ensure the maximum self-realization of the young generation, especially in today's conditions. The article substantiates the thesis that youth councils as consultative and advisory bodies are an important element of youth voice and a tool for the formation and implementation of youth policy in Ukraine. The author examines the peculiarities of the formation of youth councils and their role in the implementation of youth policy. It is noted that the practice of creating youth councils is quite new for Ukraine and therefore raises certain questions and difficulties. Today, Ukraine is going through complex transformational processes. It is the youth councils that unite active, conscious and goal-oriented young people who can offer new ways of community development and ensure a systematic, transparent and effective youth policy. The importance of youth as a social category of society that will shape the agenda in the future is described in detail. It was determined that the creation and functioning of youth councils is one of the most priority ways of involving the young generation in the formation, implementation and evaluation of youth policy. Youth policy can be effective only in the case of direct participation of youth in its formation, by taking into account the position of youth during decision-making and involvement in its implementation. The extent to which youth councils will be able to be a real tool of democracy and influence decision-making regarding youth policy in the community or region will be a marker of their ability to be effective. Youth councils are an important element of youth policy in general, because the process of active youth participation is an important mechanism of youth influence on community development and satisfaction of their own needs and interests. Based on the analysis of the essence and functions of youth councils, a number of positions have been determined that can contribute to their effectiveness and efficiency.

Key words: youth, state youth policy, youth policy, civil society institutions, youth councils, youth participation, territorial community.